

Ґрант лежав на високому ліжку з білими простирадлами, втупившись у стелю. Його байдужий погляд ловив кожну дрібну тріщинку на ній. Він складав із них уявну карту й подумки мандрував нею: річки, острови, континенти... Він бавився, ставлячи запитання і знаходячи на ній приховане – обличчя знайомих людей, обриси птахів та риб, виконував лише йому відомі математичні розрахунки, пригадуючи з дитинства теореми, кути, трикутники. Більше він нічого не міг робити – тільки вивчати уявне видиво й ненавидіти його.

Він попросив Манюню повернути його ліжко так, щоб у нього перед очима була ще одна ділянка стелі, яку він міг би досліджувати. Але вона вирішила, що це порушить симетрію палати – в лікарнях симетрія дещо менш важлива за чистоту, але значно важливіша за співчуття. Усе, що виходило за межі цієї лікарняної симетрії, було грубим порушенням.

– Чому ви не читаєте, – спитала вона, – нові популярні романи, які вам приносять друзі?

– Надто багато людей народжується на світ і надто багато вони пишуть. Мільйони й мільйони текстів друкується щохвилини. Це просто жах!

– У вас, здається, закреп, – зауважила Манюня.

Манюня – медсестра Інґем – симпатична жінка зростом п'ять футів два дюйми з ідеальною фігурою. Ґрант називав її Манюнею, мовби намагаючись компенсувати те, що ним командувала крихітка, схожа на дрезденську порцелянову фігурку, яку він зміг би підняти однією рукою, якби стояв на ногах. Вона не лише

безцеремонно вказувала йому, що і коли він має робити, а й легко вправлялася з його тілом близько шести футів завбільшки, що Ґрант вважав принизливим. Вага, очевидно, нічого не означала для Манюні – вона віртуозно жонґлювала матрацами. Коли Манюні не було, за ним доглядала Амазонка – жінка-богиня з руками, схожими на гілки бука. Амазонкою була медсестра Даррол, родом із Ґлостершира, яка тужила за домівкою кожного сезону цвітіння нарцисів¹. (Манюня походила з Лайтем-Сент-Енн і була байдужою до нарцисів.) Амазонка – дуже співчутлива жінка з великими м'якими руками, волоока – від найменшого фізичного навантаження починала всмоктувати повітря, як насос. Ґрант відчував більше приниження, коли персонал лікарні ставився до нього як до неживого вантажу, ніж коли ним крутили так, ніби він узагалі нічого не важить.

Ґрант був прикутий до лікарняного ліжка, бо провалився в люк, а Манюня й Амазонка доглядали за ним. Це для нього, звісно, було навіть набагато принизливішим, ніж миритися з пихтінням Амазонки та віртуозними маніпуляціями Манюні. Провалитися в люк було вершиною абсурду – пантомімічного, банального, гротескного. Він зник із поверхні землі, переслідуючи Бенні Сколла, і тепер його втішало хіба що те, що переслідуваний, повернувши за ріг, потрапив просто в обійми сержанта Вільямса.

Тепер Бенні запроторили за ґрати на наступних три роки, з чого вельми раділо начальство. Проте Бенні за хорошу поведінку можуть звільнити достроково. А в

¹ Нарцис – національний символ валлійців.

лікарнях дострокових звільнень за зразкову поведінку не практикують.

Ґрант перестав вивчати стелю і перевів погляд на стос книг на тумбочці біля ліжка, на який так наполегливо закликала його звернути увагу Манюня. Верхня, з гламурною фотографією Валетти неправдоподібно рожевого кольору, була щорічним звітом Лавінії Фітч про різні поневіряння бездоганної героїні. Зважаючи на зображення великого порту на обкладинці, можна було припустити, що теперішня Валері, або Анжела, або Сесіль, чи Деніз, напевно, дружина моряка. Він розгорнув книгу лише задля того, щоб прочитати присвяту, яку Лавінія помістила на початку роману.

У «Поті й борозні» Сайлас Віклі впродовж усіх семи сот сторінок тексту був простацьким і заземленим. Як лопата. Сюжет, судячи з першого абзацу, суттєво не змінився з часу виходу попереднього роману Сайласа: мати народжувала одинадцять дитину в кімнаті нагорі, батько «відпочивав» після дев'ятої чарки внизу, старший син нудьгував у корівнику, старша донька розважалася зі своїм коханцем на сіннику, всіх решту можна було знайти в хліві. Зі солом'яної стріхи цяпотів дощ, а у хліві парував гній. Сайлас ніколи не пропускав цю деталь. Якби йому вдалося відкрити якийсь інший вид пари, що опускається вниз, він обов'язково це описав би.

Під суворими тінями й відблисками палітурки книги Сайласа проглядалась яскрава обкладинка роману «Дзвіночки на її пуантах» Руперта Ружа – суміш барокових нісенітниць і едвардіанської манірності. Автор був затятим прихильником подібних викрутасів. Руперт Руж завжди викликав у читача сміх уже з перших трьох

сторінок. Приблизно на третій ви помічали, що Руперт навчився цього парадоксального (але, звісно, не перекрученого) прийому в Джорджа Бернарда Шоу: саме він відкрив, що найпростіше здаватися дотепним, використовуючи простий і зручний метод – парадокс. Читати далі було вже не цікаво.

Книга з червоним спалахом від пістоletного пострілу на темно-зеленій обкладинці була останнім романом Оскара Оуклі. Круті хлопці розмовляли кутиками вуст штучною англійською мовою, яка не була ані дотепною, ані по-справжньому гострою. Блондинки, хромовані ґрати, шалені погоні. Відверті постільні сцени.

У «Справі про зниклий консервний ніж» Джона Джеймса Марка на перших двох сторінках було допущено три юридичні помилки, які подарували Ґрантові приємних п'ять хвилин, поки він складав уявного листа до автора.

Він не міг пригадати, що за тоненька синя книга була внизу. «Щось серйозне й із цифрами, – подумав. – Мухи цеце або калорії, або секс, чи ще щось?» Але навіть у ній було відомо, чого очікувати на наступній сторінці. Невже ніхто, більше ніхто в усьому світі не прагне хоч час від часу міняти платівку? Невже немає хоч одного автора, який відступив би від формули? Нинішні автори переважно пишуть за шаблоном, і їхні читачі саме цього й очікують. Публіка говорила про «нового Сайласа Віклі» чи «нову Лавінію Фітч» так само, як про «нову цеглу» чи «новий гребінець». Ніколи не говорили «нова книга», хай хто був її автором. Читачі добре знали, якою буде ця книга.

«Було б дуже добре, – подумав Грант, відводячи погляд від огидного строкатого стосу, – якби всі друкарські верстати світу зупинилися на ціле покоління. Має існувати літературний мораторій. Якийсь супермен мусить винайти промінь, який зупинить усіх письменників. Тоді тобі, прикутому до ліжка, не принеситимуть купу дурниць, а чарівній мейсенській статуетці не спаде на думку вимагати, щоб ти це читав».

Він почув, як відчинилися двері, але не поворухнувся, щоб глянути, а байдуже відвернувся обличчям до стіни.

Почувши, як хтось підійшов до його ліжка, він заплющив очі, вдаючи, що спить. Йому зараз не хотілося ні глостерширського співчуття, ні ланкаширської бадьорості.

У затяжній паузі Грант раптом відчув ледь вловимий аромат – спокусливий, ностальгійний запах парфумів Ґрасса дражнив його ніздрі й проникав у мозок. Він насолоджувався ним і розмірковував. Манюня пахнула лавандою, а Амазонка – милом і йодоформом. Його ж нюх дражнив *L'Enclos Numero Cinq*. Тільки одна людина серед його знайомих користувалася *L'Enclos*. Марта Геллард.

Грант обережно розплющив одне око. Так і є. Марта нахилилася над ним подивитися, спить він чи ні, й у цій дещо нерішучій позі (якщо хоч якусь дію Марти можна було назвати нерішучою) вона роздивлялася стопку цілком новеньких, не читаних книжок. В одній руці вона тримала ще дві книжки, а в іншій – величезний букет білого бузку. Грант замислився. Йому стало цікаво: вона обрала білий бузок тому, що лише його вважала гід-

ним для прикрашання житла взимку (її театральна вбиральня була наповнена бузком від грудня до березня) чи він просто пасував до її біло-чорної розкішної сукні? На ній був новий капелюшок і незмінне перлове намисто, яке колись він допоміг їй повернути. Марта мала дуже гарний вигляд, як справжня парижанка, і, на щастя, зовсім не по-лікарняному.

– Я розбудила тебе, Алане?

– Ні, я не спав.

– Здається, я принесла тобі непотріб, – сказала вона, недбало поклавши ще дві книги поряд з їхніми зневаженими сестрами. – Сподіваюся, вони цікавіші, ніж ті. Невже ти навіть не спробував почати читати нашу Лавінію?

– Я нічого не можу читати.

– Тобі боляче?

– Нестерпно. Але не через ногу і спину.

– А через що?

– Через те, що моя кузина Лаура називає «шпичками нудьги».

– Бідний Алан! Авжеж, твоя Лаура має рацію! – вона вийняла букет нарцисів з вази, яка була для них завеликою, одним зі своїх унікальних жестів кинула їх в умиральник і поставила бузок.

– Можна було б очікувати, що нудьга – непереможна емоція, але це, звісно, не так. Це нікчемна дрібничка.

– Маленька дрібничка. Нікчемне ніщо. А відчуття таке, що тебе відлупцювали кропивою.

– Чому б тобі чимось не зайнятися?

– Щоб не марнувати часу?

– Щоб удосконалити свій розум. Не кажучи вже про душу і характер. Вивчай якусь філософію. Його чи щось

подібне. Але ти, з твоїм аналітичним розумом, мабуть, не дуже схильний до абстрактного мислення.

– Я подумував про те, щоб повернутися до алгебри. Усвідомлюю, що не приділяв їй у школі належної уваги. Але я так довго вивчав геометрію на цій клятій стелі, що втомився від математики.

– Ну, гадаю, немає сенсу пропонувати тобі складати пазли у твоєму стані. Як щодо кросвордів? Якщо хочеш, я принесу книжку з ними.

– Хай Бог боронить!

– Їх можна самому складати. Я чула, що це цікавіше, ніж розгадувати.

– Можливо, але словник важить кілька фунтів. До того ж я завжди ненавидів шукати щось у довідниках.

– Ти граєш у шахи? Щось не пам'ятаю. Як щодо шахових задач? Білі починають і ставлять мат за три ходи або щось подібне.

– Мене шахи цікавлять лише естетично.

– Естетично?

– Дуже красиві фігурки: слони, пішаки й таке інше. Дуже вишукані.

– От і добре. Чарівно. Можу принести тобі... Гарзд, ніяких шахів. Ти міг би зайнятися академічними нерозкритими справами. Це свого роду математика. Пошук розв'язку невирішеної проблеми.

– Ти маєш на увазі злочини? Я знаю всі ці справи напам'ять, і з жодною з них більше нічого не можна зробити – особливо тому, хто прикутий до ліжка.

– Я не мала на увазі «висяки» з архіву Скотленд-Ярду. А щось більш... як би це сказати... більш класичне. Те, що інтригує світ упродовж століть.

– Наприклад?

– Скажімо, «Листи зі скриньки».

– О, тільки не Мері, королева Шотландії!

– Чому ні? – спитала Марта. Вона, як і всі актриси, бачила Мері Стюарт у серпанку білої вуалі.

– Мене могла б ще зацікавити розпусна жінка, але ніколи – дурна.

– Дурна? – перепитала Марта низьким голосом Електри.

– Дуже дурна.

– О, Алане, як ти можеш?

– Якби вона носила інший головний убір, ніхто ніколи не звернув би на неї уваги. Людей спокушає її капелюшок.

– Ти гадаєш, що в панамі вона кохала б не так пристрасно?

– Вона взагалі ніколи не кохала по-справжньому, в будь-якому капелюшку.

Марта здавалася настільки ображеною, наскільки це дозволяли роки роботи в театрі та година, присвячена ретельному макіяжу.

– Чому ти так думаєш?

– Мері Стюарт була шість футів зростом. А надто високі жінки рідко бувають сексуальними. Спитай про це будь-якого лікаря.

Сказавши це, він здивувався, чому за всі ці роки, відколи Марта вперше взяла його у свій ескорт запасним, йому не спало на думку, що її горезвісна поміркованість щодо чоловіків має щось спільне з її зростом. Але Марта не проводила жодних паралелей; вона все ще думала про свою улюблену королеву.